

så er 30 % av proteomet protein/peptid som er filtrert gjennom glomerulus. Det er nå påvist meir enn 1 500 ulike protein i pre-sumptivt normale urinprøver frå friske individ. Det er kome fram i år at urinproteomet kan ha opptil 100 000 ulike peptid, så dette er komplekst.

Proteomikk er eit nytt fagfelt som kan bli eit viktig diagnostisk og prognostisk hjelpemiddel, ikkje minst for å skjone patofysiologi, men klinisk bruk ligg nok langt fram i tid.

Ingrid Os

Nyremedisinsk avdeling
Ullevål universitetssykehus

Pancreassykdommer – ny bok, god investering

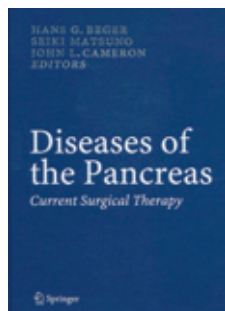
Beger HG, Matsuno S, Cameron JL, red.

Diseases of the pancreas

Current surgical therapy. 949 s, tab, ill.

Berlin: Springer, 2008. Pris EUR 249

ISBN 978-3-540-28655-4

Redaktørene av dette omfattende verket har gjennom mange år publisert og presentert betydelige vitenskapelige bidrag innen kirurgisk behandling av pancreassykdommer. Også mange av de mer enn hundre andre

bidragsyterne fra hele verden er velkjente navn fra velrenommerte institusjoner. De ulike kapitlene inneholder oversikter og detaljer som gjør *Diseases of the pancreas* verdifull for både kirurger og gastroenterologer, men også for andre som arbeider med diagnostikk og behandling av pasienter med pancreassykdommer.

Det er 12 seksjoner, som også inkluderer pancreastraumer og transplantasjon. Hver seksjon inneholder et ulikt antall kapitler, og seksjonene som omhandler akutt pankreatitt, kronisk pankreatitt og pancreaskreft har naturlig nok fått mest plass. Inndelingen er ellers tradisjonell. En egen seksjon om «clinical standards of diagnostic measures» er informativ og praktisk nyttig. I den seksjonen samles kunnskap som man ellers måtte ha hentet fra de ulike sykdomskapitlene.

Anbefalte utredningsalgoritmer og behandling er i det store og hele i tråd med vår egen norske praksis – i alle fall så langt vi har muligheter. Siden forfatterne er fra ulike verdenshjørner, vil fremstillingen i noen grad være preget av forskjeller i sykdomsinsidens regionalt. At ameri-

kanske kirurgkolleger fortsatt bruker (og anbefaler) silke til omstikning og ligatur, er nok en detalj som forundrer mange av oss. En rekke kontroversielle spørsmål og ulik praksis er jevnt over belyst på en balansert måte, og forfatterne argumenterer som regel greit for sine egne holdninger og handlinger. Det har nok vært et ønske om en mest mulig «evidence»-basert fremstilling, men litteraturreferansene er ikke ordnet på en slik formell og strukturert måte. Heller ikke er det overraskende at det er gitt noe rom for «eminence»-baserte standpunkter underveis.

I tillegg til all informasjon som ligger i teksten er det en rekke tabeller og en mengde illustrasjoner som gjør dette verket særdeles verdifullt. Spesielt må jeg nevne de tallrike flotte tegningene, der bl.a. en rekke operative prosedyrer er beskrevet steg for steg og der illustratøren med sin bruk av farger på elementene virkelig har fått frem en rekke poenger og detaljer som ellers ofte går tapt. Gjengivelsen av bildediagnostikk er jevnt over meget bra og illustrerer og understreker en rekke viktige poenger i teksten.

Det er ikke til å unngå at det blir noe overlapping mellom kapitlene, ikke minst der beskrivelsen av operative inngrep er en del av teksten. Men dette er til å leve med. Teksten er lettlest, det er få trykkfeil og det hele virker vel gjennomarbeidet og forseggjort. Referansene er mange, men som vanlig er de nyeste litteraturhenvisningene allerede et par år gamle.

Denne nye utgivelsen er meget aktuell og vil være svært nyttig for alle som er involvert i pasienter med pancreassykdommer, ikke minst fra et kirurgisk ståsted. Selv om prisen er relativt høy, er det en god investering – man får mye for pengene.

Jon Arne Søreide

Kirurgisk avdeling
Stavanger universitetssykehus

Selvhjelp mot smerte

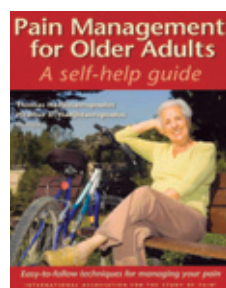
Hadjistavropoulos T, Hadjistavropoulos HD, red.

Pain management for older adults

A self-help guide. 202 s, ill. Seattle, WA: IASP

Press, 2008. Pris USD 30

ISBN 978-0-931092-70-1

Dette er en selvhjelpshåndbok for eldre med smerter. Ved å lese ett kapittel i uken skal leseren på egen hånd fullføre et smertekurs i ti deler, det er forfatterens intensjon. For dem med gode

engelskferdigheter er teksten lettlest. Layouten er imidlertid enkel og lite engasjerende. Flere av kapitlene er illustrert med informative bilder, men også disse holder lav fotografisk kvalitet.

Kronisk smerte har høy prevalens, og blant eldre er prevalensen så høy at smerte på mange måter kan ses på som en normaltilstand. På den annen side vet vi at kronisk smerte har stor påvirkning på funksjon og livskvalitet – uansett aldersgruppe. Derfor er det viktig at eldre får hjelp og veiledning slik at konsekvensene av smertetilstanden blir minst mulig. Man må ikke slå seg til ro med at eldre må forvente å ha smerter.

Det hele innledes med et kapittel om smerteepidemiologi, deretter følger kapitler om psykologisk mestring, betydningen av sosial aktivitet og råd om fysisk aktivitet. Tre kapitler gir konkrete og praktiske råd om ergonomi, hjelpemidler, søvn, ernæring og legebesøk før det avsluttes med et kapittel om smertestillende legemidler og ett om demens og smerte.

Det gjennomgående budskapet er at det som betyr mest for opprettholdelse av funksjon og livskvalitet, er det man kan gjøre selv gjennom å bruke aktive mestringsstrategier i stedet for passive. Det innebærer at tankesett, fysisk trening og sosial aktivitet er viktig. Dette kommer tydelig frem både i teksten og i disponeringen av stoffet – kapitlet om analgetika er det nest siste. Rådene som gis samsvarer bra med det vi vet om kunnskapsbasert smertebehandling.

Kreftsmerte er knapt nevnt, og undertegnede savner et kapittel om hvordan kreftsmerte skiller seg fra de fleste andre smertetilstander. Jeg savner også en forklaring om at ulike smertetilstander kan ha ulike mekanismer. Til tross for at mestring er vesentlig, uansett om årsaken er claudicatio intermitens, revmatoid artritt eller fibromyalgi, har smertemekanismen betydning for behandlingen.

Det at boken er på engelsk, gjør den mindre aktuell for norske eldre. Den kan imidlertid også anbefales for fagfolk som ønsker å tilby eldre pasienter bedre veiledning, slik at funksjonsnivå og livskvalitet kan opprettholdes gjennom mestring og redusert smerte.

Olav Magnus S. Fredheim

Nasjonalt kompetansesenter
for sammensatte lidelser
Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet